

پیش‌نویس طرح «قانون زبانها» در سوئیس

ترجمه از ناصر ایرانیپور

اشاره‌ی مترجم:

خواننده گرامی، آنچه پیش‌رو دارید، پیش‌نویس طرح قانون زبانها در سوئیس می‌باشد که گروه کار مشترک دولت فدرال و کانتون‌ها پس از یک دهه بحث و گفتگو در مورد تبیین نو سیاست زبانی و نحوه تنظیم امور مربوط به زبانها و «گروههای زبانی» برای آگاهی افکار عمومی و تصویب نهایی در ماه مارس ۲۰۰۱ منتشر گردیده است. قانون مزبور دو هدف اصلی را دنبال می‌کند: نخست حفظ و رشد هویت چهارزبانی سوئیس و دیگری رشد دانش اشخاص و نهادهای دولتی به نسبت زبانهای رسمی کشور به منظور تقویت و تعمیق تفاهم بین سخنوران این زبانها می‌باشد.

یکی از مهمترین مسائلی که در ارتباط با مسئله زبانها و ساختار فدرالیستی در سوئیس باید به آن اشاره نمود این است که مسئله زبان و فرهنگ و آموزش و پرورش اصولاً در حوزه اختیارات کانتون‌ها (ایالتها) می‌باشد. اینکه کدام زبان در کدام کانتون بعنوان «زبان اداری» و «زبان رسمی» تعیین می‌شوند و کدامیک از این زبانها مورد حمایت‌های ویژه دولت کانتونی و دستگاه اداری آن قرار می‌گیرد، تنها در حوزه اختیارات قانونی کانتون‌ها می‌باشد. با این وصف قانون مزبور در ضمن تأکید بر این استقلال فرهنگی کانتون‌ها، اختیارات و امکانات دولت فدرال را برای رشد و ارتقاء زبان و فرهنگ و تفاهم بین جوامع زبانی سوئیس گسترش می‌دهد. حال به دولت‌های کانتونی برمی‌گردد که آیا آنها از این امکانات مالی دولت فدرال استفاده می‌کنند یا نه. بنا بر این استقلال فرهنگی هیچیک از کانتون‌ها با قانون مزبور خدشه‌دار نمی‌گردد، بویژه اینکه این خود کانتون‌های برن (در سال ۱۹۹۱) و فرایبورگ (۱۹۹۲) و والیس (۱۹۹۲) بودند که خواستار شده بودند که دولت فدرال بخشی از وظایف و هزینه‌های مربوط به کانتون‌های چندزبانه را برعهده بگیرد.

یادآوری می‌شود که زبان ۶۳٫۷ درصد مردم این کشور آلمانی، ۱۹٫۲ درصد فرانسوی، ۷٫۶ درصد ایتالیایی و ۰٫۶ رتورومانی می‌باشد. بویژه زبانهای ایتالیایی و رتورومانی از حمایت‌های ویژه دولت فدرال و برخی از کانتون‌ها برخوردار می‌باشند.

فصل اول: کلیات

ماده ۱: موضوع

این قانون موارد ذیل را مشخص می‌کند:

- الف) کاربرد و انتخاب زبانهای اداری بین دواير دولتی فدرال و هنگام رابطه‌ی مردم با آنها؛
- ب) رشد و تعمیق تفاهم و رابطه بین جوامع زبانی سوئیس؛
- پ) حمایت از کانتون‌های چندزبانه جهت انجام وظایف ویژه‌ای که برعهده دارند؛
- ت) حمایت از اقدامات کانتون‌های گراوبوندن و تسین که جهت حفظ و رشد زبانهای رتورومانی و ایتالیایی در پیش می‌گیرند.

ماده ۲: اهداف

این قانون اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- الف) امر چهارزبانی سوئیس را بعنوان مهمترین وجه مشخصه‌ی کشور تقویت کند؛
- ب) همبستگی داخلی کشور را تحکیم بخشد؛
- پ) چندزبانی اشخاص و نهادها را در ارتباط با زبانهای رسمی کشور رشد دهد؛
- ت) زبانهای رتورومانی و ایتالیایی را حفظ کند و رشد دهد.

^۱ بدین جهت است که آنجا که اقدامات دولت فدرال نام برده می‌شوند، غالباً از فعل کمکی «می‌تواند» استفاده شده است. (م.)

ماده ۳: اصول سیاست زبانی و تفاهم آور دولت فدرال

دولت فدرال هنگام انجام وظایف خود اصول ذیل را مورد توجه قرار می‌دهد:

- الف) با هر چهار زبان برخورد برابر می‌کند؛
- ب) در تمام زمینه‌های فعالیت خود، آزادی زبانها را عملی می‌سازد و تضمین می‌کند؛
- پ) ترکیب تاریخی شکل گرفته‌ی زبانی مناطق را مورد توجه قرار می‌دهد؛
- ت) تفاهم بین جوامع زبانی کشور را رشد می‌دهد؛
- ث) در راه دستیابی به یک همکاری تنگاتنگ با کانتونها تلاش می‌کند.

اصل دوم: زبانهای اداری فدرال

ماده ۴: محدوده اعتبار

۱. مفاد این فصل برای ادارات فدرال و همچنین برای طرف ثالثی که انجام وظایف دولت فدرال را برعهده دارد اعتبار دارند و باید اجرا شوند (ادارات). شورای فدرال^۲ می‌تواند برای طرف ثالث استثنائاتی قائل گردد.
۲. ادارات می‌توانند اعطای پروانه‌ی کار یا کسب، کترات و همچنین کمکهای مالی را مشروط به رعایت موازین این قانون کنند.

ماده ۵: زبانهای اداری

۱. زبانهای اداری در سطح فدرال آلمانی، فرانسوی و ایتالیایی می‌باشد. رتورومانی زبان ارتباط رتورومانی زبانها با ارگانهای فدرال می‌باشد.
۲. ادارات زبانهای اداری را در اشکال استاندارد خود بکار می‌برند.

ماده ۶: انتخاب زبان

۱. کسی که با یک اداره ارتباط می‌گیرد، این کار را می‌تواند به انتخاب خود در یکی از زبانهای اداری انجام دهد.
۲. ادارات به آن زبانی که با آنها ارتباط برقرار گردیده، پاسخ می‌دهند. آنها می‌توانند با اشخاصی که به آنها مراجعه می‌کنند در مورد یک زبان اداری دیگر به توافق برسند.
۳. اشخاص رتورومانی زبان می‌توانند به گویشها یا به رومانچ گریشون با ادارات فدرال ارتباط برقرار کنند. این ادارات نیز به رومانچ گریشون پاسخ می‌دهند.
۴. شورای فدرال می‌تواند انتخاب آزادانه‌ی زبانهای اداری را برای مراجعه یا برقراری ارتباط مردم با اداراتی که فعالیتها آنها محدود به مناطق کوچکی است محدودیتهایی قائل شود.
۵. شورای فدرال می‌تواند امکان این را فراهم آورد که ارائه‌ی بدون ترجمه‌ی اسناد یا مدارکی که به یکی از زبانهای اداری کشور نگاشته نشده‌اند، مجاز باشد.
۶. در روابط با اشخاصی که به هیچ یک از زبانهای اداری تسلط ندارند، ادارات دولتی در صورت مقدور زبانی را بکار می‌برند که این اشخاص می‌فهمند.
۷. تعیین مقررات ویژه [در ارتباط با انتخاب زبان] برای اجرای قوانین در سیستم قضایی فدرال مجاز می‌باشد.

ماده ۷: قابل فهم بودن

۱. زبانی که ادارات دولتی بکار می‌برند باید متناسب با موضوع، روشن و عامه‌فهمند باشد. آنها باید به فرموله‌های متناسب جنسیت اشخاص توجه لازم را بکنند.
۲. شورای فدرال اقدامات ضروری را در پیش می‌گیرد؛ این ارگان بویژه امکانات لازم برای دوره‌های کارآموزی و تخصصی کادر اداری [در ارتباط با آموزش زبانها و اصطلاحات و تحقیقات در مورد زبانهای تخصصی] و همچنین تسهیلات و ابزارهای کمکی مربوطه را در اختیار می‌گذارد.

^۲ کابینه‌ی دولت فدرال این کشور «شورای فدرال» نام دارد، چه که این ارگان از نمایندگان همه‌ی ملیتهای ساکن این کشور و همچنین بزرگترین احزاب سیاسی آن تشکیل می‌گردد. (م.)

ماده ۸: شوراهای کنفدرال

۱. هنگام مشورت‌های شوراهای کنفدرال^۳ و کمیسیونهای آنها هر عضو به آن زبان اداری اظهار نظر می‌کند که خود می‌خواهد.
۲. هنگامی که در شوراهای کنفدرال و در کمیسیونها به موردی پرداخته و مسئله‌ای بررسی می‌شود، ابلاغیه‌ها و پیامها، گزارشات، پیش‌نویس بخشنامه‌ها و پیشنهادات مربوطه قاعداً باید به هر سه زبان آلمانی، فرانسوی و ایتالیایی ارائه شوند.

ماده ۹: شورای فدرال و دستگاه اداری فدرال

۱. اعضای شورای فدرال و کارمندان دستگاه اداری فدرال به زبان اداری که خود برمی‌گزینند کار می‌کنند.
۲. ادارات فدرال به مثابه‌ی صاحبان کار ابزارهای کمکی لازم را در دسترس قرار می‌دهند.

ماده ۱۰: انتشار متون مهم

۱. ادارات متون ذیل را همزمان به سه زبان آلمانی، فرانسوی و ایتالیایی منتشر می‌کنند:
 - الف) متونی که بر اساس قوانین فدرال منتشر می‌شوند؛
 - ب) متونی که در سطح سوئیس اهمیت سراسری و یا برد و دامنه‌ی سیاسی وسیعی دارند.
۲. آنها می‌توانند از انتشار همزمان متون به هر سه زبان اداری کشور صرف‌نظر کنند، در صورتیکه علاقمندی و خواست عمومی برای انتشار فوری آن تسببت به انتشار همزمان آن ارجح و قوی‌تر باشد.
۳. آنها می‌توانند از انتشار همزمان این متون به هر سه زبان اداری صرف‌نظر کنند، چنانچه این کار بر طبق ماده‌ی ۴ و بند ۴ ماده‌ی ۱۴ قانون انتشار، مصوبه‌ی ۲۱ مارس ۱۹۸۶، به شکل اشاره به آن ممکن است.
۴. مدارک لازم برای انتخابات و همه‌پرسی‌های کنفدرال، همچنین بخشنامه‌ها و دیگر متونی که دامنه و بعد سیاسی بزرگی دارند یا متونی که بلاواسطه به مردم رتورومانی زبان مربوط می‌شود، به زبان رتورومانی هم انتشار می‌یابند.

ماده ۱۱: اطلاعیه‌ها، آدرسها و کارتهای شناسایی

۱. ادارات برای نگارش اطلاعیه‌ها و آدرسها آن زبان اداری را برمی‌گزینند که مخاطبان آنها به آن سخن می‌گویند.
۲. مهمترین مدارکی که باید به چهار زبان اداری چاپ شوند از این قرارند:
 - الف) کارتهای شناسایی شخصی؛
 - ب) سرنامه‌ها و پاکت نامه‌ها؛
 - پ) آدرسها و صفحه‌های اینترنتی ادارات دولتی فدرال.
۳. برگه‌ها و پرسشنامه‌ها [فرمهایی] که برای عموم مردم تهیه شده‌اند باید به همه‌ی زبانهای اداری قابل دسترسی باشند. ادارات می‌توانند در مورد فرمهایی که تنها برای تعداد محدودی از افراد در نظر گرفته شده‌اند، استثنائاتی قائل شوند.

ماده ۱۲: قراردادهای بین‌المللی

۱. قراردادهای دوجانبه‌ی بین‌المللی که انتشار بیرونی آنها تعیین گردیده است، باید حداقل به یک زبان اداری فدرال در اختیار عموم قرار گیرد.
۲. در مورد قراردادهای چندجانبه‌ی بین‌المللی که انتشار بیرونی آنها تعیین گردیده است، باید دقت شود که یک نسخه‌ی کامل از آن حداقل به یکی از زبانهای اداری فدرال منتشر شود.
۳. برای ضمايم تکنیکی آنها استثنائات ممکن می‌باشد.

فصل سوم: رشد و تعمیق تفاهم و رابطه بین جوامع زبانی

ماده ۱۳: تبادل بین جوامع زبانی

^۳ هر آینه در قوانین سوئیس - چون اینجا، به تبعیت از نام رسمی کشور و سابقه‌ی کنفدرالیستی این کشور - از «کنفدرال» صحبت است، مقصود همان «فدرال» است، چه که این کشور نه یک کشور کنفدرالیستی، بل فدرالیستی می‌باشد. (م.)

دولت فدرال و کانتونها مبادله‌ی دانش‌آموزان و کادر آموزشی تمام مراحل تحصیلی را مورد حمایت قرار می‌دهند. دولت فدرال می‌تواند بدین منظور به کانتونها و سازمانهایی که در این زمینه در سطح سراسری فعالیت دارند کمکهای مالی اعطا کند.

ماده ۱۴: آموزش و پرورش

۱. دولت فدرال و کانتونها در چهارچوب مسئولیتها و اختیاراتشان از آموزش چندزبانی در مدارس حمایت بعمل می‌آورند.
۲. آنها باید هنگام تعیین موازین برای اخذ و پذیرش مدرک تحصیلی دیپلم شریطی را برای رشد و تقویت امر چندزبانی دانش‌آموزان دبیرستانی بوجود بیاورند.
۳. آنها باید مراتب این را فراهم آورند که زبان آموزشی، آنها در شکل استاندارد خود، در تمام مراحل تحصیلی بطور ویژه مورد توجه و حمایت قرار گیرد.
۴. دولت فدرال می‌تواند به ایالتها کمکهای مالی اعطا کند، به ویژه برای:
 - الف) تهیه کتب و ابزارهای لازم و و رشد متدهای آموزشی برای تحصیل در زبانهای کشور؛
 - ب) آموزش کادر آموزشی و اعطای دوره‌های تخصصی به آنها؛
 - پ) آموزش در آن مواد درسی - غیر از خود دروس زبان - که به یک زبان رسمی دیگر کشور ارائه می‌شود؛
 - ت) آموزش در یک زبان سومی رسمی کشور در سطح مدارس ابتدایی.

ماده ۱۵: فعالیتهای علمی

دولت فدرال می‌تواند برای ترجمه و انتشار کارهای علمی که در زمینه‌ی چندزبانی و در ارتباط با سیاست زبانی و تقویت تفاهم تحریر شده‌اند، مساعدتهای مالی اعطا کند، اگر آنها در مقیاس سراسر سوئیس و یا مناطق زبانی حائز اهمیت و تعداد وسیعی از مردم را مخاطب خود قرار داده باشند.

ماده ۱۶: چندزبانی در ادارات دولتی

۱. دولت فدرال دانش کادر اداری خود را در مورد زبانهای کشور رشد می‌دهد.
۲. دولت فدرال شریطی را بوجود می‌آورد که نمایندگان جوامع زبانی در ادارات دولتی فدرال و در کمیسیونهای خارج از پارلمان حضور داشته باشند و پدیده‌ی چند زبانی را در ارتش مورد پشتیبانی قرار می‌دهد.
۳. دولت فدرال می‌تواند به کانتونها و شهرها برای آموزش و تخصصی کردن کادر اداری آنها در امر آموزش به زبانهای رسمی کشور کمکهای مالی اعطا کند.
۴. دولت فدرال و کانتونها بانک اطلاعاتی خود در زمینه‌ی ترمولوژی [واژه‌شناسی] را بطور رایگان در دسترس همدیگر قرار می‌دهند.

ماده ۱۷: زبانهای کشور و تحرک

- دولت فدرال می‌تواند به کانتونها برای موارد ذیل کمکهای مالی اعطا کند:
- الف) رشد و تقویت زبان مادری اشخاصی که خارج از منطقه‌ی زبانی خود زندگی می‌کنند؛
 - ب) رشد و تقویت دانش زبان رسمی افرادی که با هیچ یک از زبانهای رسمی کشور آشنایی ندارند؛
 - پ) آموزش زبان مادری و فرهنگ کشور متبوع اشخاصی که زبان آنها جزو زبانهای رسمی کشور نیست [مهاجرین و خارجیان]؛

ماده ۱۸: آموزش بزرگسالان

دولت فدرال می‌تواند به کانتونها کمکهای مالی برای رشد و تقویت شناخت زبانی بزرگسالان در زبانهای رسمی دیگر کشور اعطا کند.

^۴ همانند برخی از مفاد این پیش‌نویس، در مورد این بند نیز در گروه کار توافق کامل وجود نداشت. جانبداران این بند بر اساس تحقیقات علمی بعمل آمده معتقدند که مهاجرینی که از کشورهای دیگر می‌آیند و در مورد زبان اولیه خود شناخت کافی دارند، توانایی بیشتری برای یادگیری یکی از زبانهای رسمی سوئیس و به همین نسبت هم شرایط بهتری برای جذب و انتگراسیون در جامعه سوئیس را به نسبت اشخاصی دارند که بر زبان اولیه و مادری خود احاطه ندارند و آموزشهای لازم را در مورد آن ندیده‌اند. رومانو مولر (۱۹۹۷) نشان داده که دانش‌آموزان دوزبانه در مدرسه ناموفق‌تر از دانش‌آموزان یک‌زبانه هستند، هر چند که هوش و قدرت یادگیری آنها به اندازه یا بیشتر از دانش‌آموزان تک‌زبانی می‌باشد. وی دلیل این امر را از جمله عدم رشد و آموزش دانش‌آموزان دوزبانه در زبان اولیه یا مادری آنها می‌داند. (رجوع کنید به گزارش گروه کار دولت فدرال و ایالتها برای تهیه این قانون، ص ۱۹، زیرنویس ۳۴)

ماده ۱۹: حمایت از سازمانها

دولت فدرال می‌تواند به سازمانهای ذیل کمک مالی اعطا کند:

- الف) خبرگزاریهایی که اهمیت سراسری دارند و در مورد چهار منطقه‌ی زبانی سوئیس گزارش می‌دهند؛
- ب) سازمانها و نهادهای غیرانتفاعی که اهمیت سراسری دارند و با فعالیتهای خود در حداقل یک منطقه‌ی زبانی باعث تقویت تفاهم می‌شوند، یا کارهای اساسی برای رشد چندزبانی افراد انجام می‌دهند و نتایج آن را منتشر می‌کنند.

ماده ۲۰: کم‌شنوایان و کم‌بینایان

- ۱. ادارات دولتی هنگام ارتباط با مردم مسائل ویژه‌ی کم‌شنوایان و کم‌بینایان را مورد توجه قرار می‌دهند.
- ۲. دولت فدرال می‌تواند در تکمیل خدمات بیمه‌ی معلولین:
- الف) اقدامات کانونها جهت رشد و تقویت آموزش تحصیلی و شغلی کم‌شنوایان را در زبانهای صدادار و ناشنوایان و برای رشد و تقویت زبانهای رسمی کم‌بینایان را مورد حمایت مالی قرار دهد؛
- ب) سازمانها و نهادهای غیرانتفاعی را که اهمیت سراسری دارند و در زمینه‌ی امور مربوط به زبان و تفاهم کم‌بینایان و کم‌شنوایان فعالیت دارند مورد حمایت مالی قرار دهد.

ماده ۲۱: نهادهای برای رشد چندزبانی

- ۱. دولت فدرال و دولتهای کانتونی مشترکاً از نهادهای علمی برای تقویت و رشد چند زبانی برخوردار می‌باشند.
- ۲. این نهاد وظایف ذیل را برعهده دارد:
- الف) انجام تحقیقات کاربردی در زمینه‌ی چندزبانی؛
- ب) خلق اشکال نو برای تربیت و آموزش چندزبانه‌ی فنی و شغلی، پیاده و همراهی کردن و مورد سنجش قرار دادن آنها؛
- پ) ایجاد و اداره‌ی کانونی برای جمع‌آوری اطلاعات و اسناد در این زمینه؛
- ت) هماهنگ کردن تحقیقاتی که در سراسر سوئیس در زمینه‌ی چندزبانی در جریان می‌باشد؛
- ث) تقویت درک و تمایل مردم برای چندزبانی.
- ۳. دولت فدرال و دولتهای کانتونی یک شورای مشورتی را برای مشاوره‌ی این نهاد ایجاد می‌کنند.

فصل چهارم: حمایت از کانونهای چندزبانه

ماده ۲۲

- ۱. دولت در محدوده‌ی وامهای مورد موافقت قرار گرفته کمکهای مالی برای انجام وظایف ویژه به کانونها اعطا می‌کنند.
- ۲. کانونهای برن، فرایبورگ، گراوبوندن و والیس چند زبانه محسوب می‌شوند.
- ۳. وظایف زیر بعنوان «وظایف ویژه» قلمداد می‌گردند:
- الف) بوجود آوردن شرایط مناسب و ابزارهای کمکی لازم برای کار چندزبانه در ادارات سیاسی، دستگاه قضایی و اداری؛
- ب) آموزش چندزبانه به زبانهای اداری کانتون در تمام مراحل تحصیلی.

فصل پنجم: حفظ و رشد زبان و فرهنگ ایتالیایی و رتورومانی

ماده ۲۳

- ۱. دولت به کانونها در چهارچوب وامهای مورد موافقت قرار گرفته کمکهای مالی اعطا می‌کند، آنهم برای حمایت از:
- الف) اقداماتی که معطوف به حفظ و رشد فرهنگ و زبان ایتالیایی و رتورومانی می‌باشند؛
- ب) سازمانها و نهادهایی که در چندین منطقه وظیفه‌ی حفظ و رشد فرهنگ و زبان ایتالیایی و رتورومانی را برعهده دارند؛
- پ) نشرینی که در مناطق ایتالیایی و رتورومانی زبان سوئیس فعالیت دارند.

۲. دولت فدرال می‌تواند جهت حفظ و رشد زبان رتورومانی از اقداماتی برای رشد مطبوعات رتورومانی حمایت بعمل آورد.
۳. کمکهای مالی دولت فدرال حداکثر ۷۵ درصد کل هزینه‌ها می‌باشد.

فصل ششم: اجرا و ارزیابی

ماده ۲۴: نحوه‌ی اعطای کمکهای مالی

۱. دولت فدرال کمکهای مالی خود را پس از درخواست کانتون، ارگان و نهاد و سازمان مربوطه است که اعطا می‌کند. این درخواست همچنین باید حاوی اطلاعاتی در مورد اقدامات در نظر گرفته شده و همچنین یک برنامه‌ی زمان‌بندی شده‌ی مالی باشد.
۲. دولت فدرال کمکهای مالی خود را به شکل انعقاد یک قرارداد یا بصورت حکم اعطا می‌کند. این پیمان در صورت امکان برای چندین سال منعقد می‌شود.
۳. اعتراضات و شکایات در ارتباط با احکام مربوط به کمکهای مالی باید به ارگانهای دادگاه فدرال ارسال شوند.

ماده ۲۵: منتفی بودن حمایتهای مالی چندگانه

حمایتهای مالی چندگانه منتفی می‌باشد.

ماده ۲۶: ارائه‌ی گزارش و ارزیابی آن

۱. کانتونها، سازمانها و نهادها بطور منظم گزارش نحوه‌ی استفاده از کمکهای مالی اعطاء شده را به دولت فدرال می‌دهند.
۲. دولت مرتب امر صرف کمکهای اعطاء شده برای اهداف و اقدامات تعیین شده و مؤثر و مفید بودن این اقدامات را مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل هفتم: مقررات پایانی

ماده ۲۷: فسخ و تغییر موازین قانونی تاکنونی

فسخ و تغییر موازین قانونی تاکنونی در ضمیمه‌ی این قانون مشخص می‌گردند.

ماده ۲۸: رفاندوم و اعتبار قانونی یافتن

۱. این قانون تابع رفاندوم اختیاری می‌باشد.
۲. تاریخ اعتبار قانونی یافتن و لازم‌الاجرا بودن این قانون را شورای فدرال تعیین خواهد نمود.